

РЕЦЕНЗИЯ

на дисертационния труд

СТРИЙМИНГ ПЛАТФОРМИ И ТРАНСФОРМАЦИИ НА СЪВРЕМЕННИЯ ТЕЛЕВИЗИОНЕН СЕРИАЛ

за присъждане на образователна и научна степен „доктор”

Докторант: Златина Димитрова Вълчанова

Рецензент: Проф. д.н. Божидар Стефанов Манов

Въпросът за актуалността на докторските дисертации като своевременен научен рефлекс към очевидни реалности в аудиовизуалната практика е основополагащо важен. В този смисъл беше време стрийминг платформите като мощен глобален „континент“ в световното разпространение на аудиовизуално съдържание да попаднат във фокуса на подходящо научно изследване. И защо то да не е докторска дисертация тъкмо на представител на „стрийминг поколението“, което все по-често гледа филми или други екранни продукти в дигитален киносалон, на стационарен компютър, лаптоп, таблет или дори телефон в паузата на друго събитие, а може би и „в крачка“ между две други досади.

С това встъпление искам още в първите редове да поздравя Златина Димитрова Вълчанова за избора на темата, за което, разбира се, заслуга има и нейния научен ръководител проф. д-р Ингеборг Братоева – Даракчиева.

Тези думи биха могли да се възприемат като банални и стандартни, но в случая не са такива. Защото реалната изследователска работа в областта на съвременната аудиовизия у нас не е толкова необятно голяма, та да не съм забелязал ако има други подобни публикации със сериозно съдържание и задълбочена разработка. Иначе лекокрили текстове с повърхностен журналистически текст и (евентуално) ентузиазирани патос съм срещал тук-там из неакадемични и не-сертифицирани издания. Но опит за научно осмисляне на текущия

процес в репертоара на стрийминг разпространението през съответни интернет базирани платформи у нас не е направено и теренът е свободен за научно осмисляне. Каквото именно предлага докторантката Златина Вълчанова.

И тук е време да отбележа, че предложената дисертация не е само и просто първо задълбочено изследване в отбелязаната научна област, а добре обмислено, цялостно разгънато, задълбочено проучване и убедително систематизиране на основните подтеми в труда, за да бъдат те пълноценно организирани в единна научна цялост като завършен изследователски текст. Т.е. предложеният респектиращ обем от 311 страници не е самоцелно трупане на текст, а той е систематизиран, подреден, анализиран и обобщен по целесъобразен начин с оглед изследователската работа и нейната изчерпателна цялост. И в такава светлина формулираната от докторантката изследователска задача звучи не само достатъчно дисертабилна, но и твърде важна за осмисляне на съвременната практика в телевизионните (по-общо аудиовизуалните) сериали, а именно: „**Основната хипотеза** на този труд е, че под влияние на видеострийминг платформите се променя не само начинът, по който сериалите достигат до аудиторията, но и този, по който самите те са структурирани. **Обект** на изследването е битието на съвременния телевизионен сериал във времето на стрийминг платформите, а **предмет** са трансформациите, които настъпват под влиянието им.“

За компетентния читател веднага прави положително впечатление, че авторката с дозирана съдържаност и разумна логика говори за „основна хипотеза“, а не за някаква „окончателна теза“. А по-нататък разграничава обект и предмет на изследването, което не винаги се осъзнава в редица подобни начални научни трудове! И още нещо: тя формулира две други важни понятия – цел и задачи на изследването, които също така не винаги се открояват ясно заявени в някои научни текстове. А именно чрез тях трудът придобива съществени и полезни компоненти.

Логично съдържателното тяло на труда започва с аргументи за актуалността на проблема, което е безспорно обективно наблюдение от реалния живот.

Първата глава разумно и потребно започва с кратък исторически преглед на развитието на телевизионния сериал, което не е изненадващо, а безспорно необходимо. Затова пък втората глава е неизбежно потребна, тъй като осветява същината на дисертационния труд, разглеждайки появата и развитието на стрийминг платформите. Новаторската насоченост на изследването е заложено във вярна отправна точка, тъй като у нас тази материя не е обобщена и изчерпана в подобни научни текстове. Категоризацията на някои от най-популярните стрийминг платформи е полезна както с определени статистически данни, така и като предпоставка за очертаване на зрителските нагласи и безспорната промяна в поведението на аудиторията. Тук, струва ми се за първи път в наше изследване, е коментиран т.нар. бинджуочинг (гледането на един дъх) като феномен в световната стрийминг аудитория. А в полезна добавка е засегнат и въпроса за т.нар. разклонената драматургия при създаването на някои телевизионни сериали. Третата глава е в известен смисъл илюстративна, тъй като съдържа анализи на телевизионни сериали, отвъд обичайните в стандартната тв практика, а тъкмо подобни примери разширяват разбирането за предпочитаните от зрителите сюжетни поредици и обобщават различните подходи при създаването им с оглед активно разпространение именно чрез стрийминг платформи.

Ще се спра малко по-подробно на четвъртата глава, която по същество е авторски текст – анализ на проведените интервюта със специалисти от американската и европейската филмова и телевизионна индустрия, както и с респонденти от екипите на някои от най-известните стрийминг платформи у нас. Тези разговори и интервюта безспорно са полезна база за разсъждения, анализи и обобщения. Но искам да отбележа мое общо впечатление, че напоследък в редица дисертационни трудове се

срещат подобни т.нар. „приложения“, които безспорно също са авторски труд с възможности за полезно интегриране към изследователския текст. Но все пак това е своего рода „суров материал“, който няма равнопоставена стойност с реалните качества на дисертационния текст. Това са все едно промитите кубици пясък зад златотърсача, от които той е извадил няколко златни люспи или късчета самородно злато! Затова винаги чета подобни приложения както редовете с дребен шрифт в клиентските договори на компании – монополисти!

След тази деликатна забележка, искам обаче да подчертая, че определено положително впечатление оставя Справката за приносите. Те са разумно и пестеливо отбелязани, без често срещаната „автореклама“ или самонадценяване на кандидатите. Златина Вълчанова коректно отбелязва реални качества на труда, които обективно дефинира като свои приноси в 6 точки. Защото наистина дисертацията „е първо изследване в България, в което се засяга начина, по който стрийминг платформите въздействат не само върху разпространението на телевизионните сериали и маркетинга, но и върху зрителските нагласи.“ Както и „систематизацията на стрийминг платформите, която рамкира развитието на телевизионното изкуство в дигитална среда.“ От същия ред с приносен характер са формулираните основните тенденции и трансформации в създаването на телевизионни сериали, както и аргумента, че трудът е полезна основа за бъдещи изследвания, свързани с темата при целенасочен фокус към конкретни жанрове, хибридни форми, интерактивни подходи и други.

В заключение се връщам към началните редове от настоящата рецензия, а това означава и към маркираната в началото на дисертационния труд т. нар. **основна хипотеза**. Защото вече в края на труда си, докторантката формулира важно наблюдение, което цитирам: „Представеното в дисертационния труд изследване потвърждава научната хипотеза, че под влияние на стрийминг

платформите настъпват трансформации не само в начина, по който телевизионните произведения стигат до аудиторията, но и в начина, по който се създават.“ Т.е. формулира **завършваща теза!** С което работата безспорно оправдава изследователските усилия и трудът достига до ясен научен резултат!

И една частна забележка, но все пак със знак NB: В текста на дисертацията (и съответно в Автореферата), се среща фразата „разказване на история“, когато става дума за определено екранно произведение. А ако неговият сюжет е съвременен, за каква „история“ тогава става дума? Разбира се, че се правя на „ударен“ и неразбрал наивник за тази толкова популярна фраза в почти всеки текст или устен коментар. Защото ясно е, че става дума за небрежно предоверяване на англоезичната лексика.

А разликата между изключително популярните английски думи *Story* (разказ, кратка повест, приказка, сюжет, предание, легенда, слух и т.н.) и *History* (науката история), но ползвани в български езиков контекст с техния лексикален смисъл се уеднаквяват с превода *история!* Както би казал Балзак: „Глупаво като факт!“ Не е дребно заяждане, а зов за изчистен, безспорен професионален речник и точен език (и то използван особено от академичен представител), за да се разграничим от някои неуки журналисти!

В заключение формулирам обобщеното ми и лаконично изразено мнение като рецензент: Дисертационният труд „Стрийминг платформи и трансформации на съвременния телевизионен сериал“ е цялостен научен труд, който изследва важна област от новите производствени и технологични условия при създаването и разпространението на аудиовизуално съдържание (в случая телевизионни сериали). Трудът отговаря на изискванията за успешна защита на образователната и научна степен „доктор“!

Поради което гласувам с ДА!